

ΑΝΑΦΟΡΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Υποβάλλεται από τις οργανώσεις:

1. Οικολογική Κίνηση Ν. Κοζάνης
2. Σύλλογος για την καταπολέμηση της ανεργίας και την ανάπτυξη της περιοχής Αγ. Δημητρίου-Ρυακίου
3. Σύλλογος Προστασίας Περιβάλλοντος Δήμου Ελλησπόντου.
4. Σύλλογος Περιβάλλοντος και Ποιότητας Ζωής του Δήμου Δημητρίου Υψηλάντη
5. Σύλλογος Περιβάλλοντος και Ανέργων Ακρινής
6. Σύλλογος πληττομένων από τις αναγκαστικές απαλλοτριώσεις υπέρ ΛΙΠΤΟΛ-ΔΕΗ Μαυροπηγής
7. Σύλλογος Περιβάλλοντος Μαυροδενδρίου
8. Οικολογική και Κοινωνική Παρέμβαση Πτολεμαΐδας
9. Σύλλογος Περιβάλλοντος Μελίτης Ν. Φλώρινας «ο Σκαντζόχοιρος»
10. Παρεμβατική Κίνηση Μεγαλόπολης
11. «Πανός ενδιαίτημα» Αρκαδίας

1. Λιγνιτικά Κέντρα της ΔΕΗ στην Ελλάδα: Σημαντικότερα περιβαλλοντικά προβλήματα και αντίστοιχες παραβάσεις της νομοθεσίας

Στις περιοχές του Λιγνιτικού Κέντρου Δυτικής Μακεδονίας (ΛΚΔΜ) West Macedonia Lignite Center (WMLC) και του Λιγνιτικού Κέντρου Μεγαλόπολης (ΛΚΜ) Megalopoli Lignite Center (MLC) η ΔΕΗ παράγει περίπου το 60% της ηλεκτρικής ενέργειας της Ελλάδας. Για το σκοπό αυτό έχει εγκατεστημένους έξι (6) ατμοηλεκτρικούς σταθμούς, οι οποίοι καίνε χαμηλής ποιότητας λιγνίτη που εξορύσσεται σε ορυχεία ανοιχτού τύπου.

Λόγω αυτών των δραστηριοτήτων η ΔΕΗ δημιουργεί σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον, τους φυσικούς πόρους και την υγεία των κατοίκων. Παράλληλα παραβιάζει συστηματικά την κοινοτική και ευρωπαϊκή νομοθεσία, η οποία σχετίζεται με τις εκπομπές αιωρούμενων σωματιδίων και SO₂, την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα, την αποκατάσταση εδαφών, τη διαχείριση των υδάτινων πόρων, την προστασία των γειτονικών με τα ορυχεία οικισμών, κλπ.

Οι παραβάσεις αυτές έχουν καταγραφεί και επιβεβαιωθεί επανειλημμένα από τις αρμόδιες Ελληνικές Υπηρεσίες και Αρχές, από Ερευνητικά Ιδρύματα, από τον Συνήγορο του Πολίτη, αλλά και από ευρωπαϊκά όργανα.

Ενδεικτικά αναφέρονται και επισυνάπτονται τα παραστατικά [1-19], που αφορούν παραβάσεις των περιβαλλοντικών όρων λειτουργίας των θερμοηλεκτρικών σταθμών και των ορυχείων λιγνίτη, καθώς και ευρύτερες παρενέργειες που αντιβαίνουν διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας. Πιο συγκεκριμένα:

- a. **Το πρόβλημα της ατμοσφαιρικής ρύπανσης** παραμένει ουσιαστικά άλυτο. Κατά τη διάρκεια ολόκληρης της δεκαετίας 2001-2009 στο ΛΚΔΜ το πλήθος των μέσων ημερήσιων συγκεντρώσεων των PM₁₀ στην ατμόσφαιρα υπερβαίνει το ετήσιο όριο 9,6 % (για τιμές > 50 μg/m³) και φτάνει το 50% (παραβίαση της οδηγίας 1999/30) [1,2,3,7,8]. Ομοίως οι εκπομπές ολικών αιωρούμενων σωματιδίων TSP από τις καπνοδόχους της ΔΕΗ, παρά τις αντικαταστάσεις μερικών φίλτρων, ξεπερνούν το όριο των 100 mg/m³, κυρίως στις μονάδες I έως IV του Ατμοηλεκτρικού Σταθμού (ΑΗΣ) Πτολεμαΐδας και I & II του ΑΗΣ Καρδιάς (παραβίαση της ΚΥΑ 29457/1511/2005, Οδηγία 2001/80/ΕΚ και ΚΥΑ 29459/1510/2005, Οδηγία 2001/81/ΕΚ) [4,5,9a και 9β]. Αντίστοιχα προβλήματα στις εκπομπές TSP (και NO_x) τα αιωρούμενα υπάρχουν και από τις δύο μονάδες του ΑΗΣ Μεγαλόπολης.

Επίσης οι εκπομπές SO₂ είναι εκτός ορίων στις μονάδες I και II του ΑΗΣ Αμυνταίου [17] και κατά δεύτερο λόγο στον ΑΗΣ Αγίου Δημητρίου, μονάδες I έως V (παραβίαση των προηγούμενων ΚΥΑ – Οδηγιών), ενώ προβλήματα δυσλειτουργίας έχουν παρατηρηθεί και στην εγκατάσταση αποθείωσης των ΑΗΣ Μελίτης και Μεγαλόπολης.

Πρόσθετο πρόβλημα δημιουργείται κατά τις εκκινήσεις των μονάδων, λόγω της χρήσης πετρελαίου και των αντίστοιχων παρατεταμένων εκπομπών καπνού. Μια εναλλακτική λύση είναι η χρήση του λιγότερου ρυπογόνου φυσικού αερίου, το οποίο εκτός της εκκίνησης μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως συμπληρωματικό καύσιμο για την αύξηση του χαμηλού

βαθμού απόδοσης των παλιών λιγνιτικών μονάδων. Σχετική μελέτη έχει συντάξει το ΤΕΕ (Τμήμα Δ. Μακεδονίας), αλλά η ΔΕΗ συνεχίζει να αποκλείει το φυσικό αέριο από το ΛΚΔΜ. Όσες όμως βελτιώσεις και να γίνουν στους σταθμούς, το πρόβλημα της σκόνης δεν επιλύεται, λόγω και της μεγάλης πυκνότητας των σταθμών στο ΛΚΔΜ, αλλά και εκ του γεγονότος ότι κύρια πηγή των αιωρούμενων σωματιδίων είναι τα ορυχεία, τα οποία συνεχώς επεκτείνονται χωρίς να εφαρμόζονται τα κατάλληλα μέτρα. Τα μέτρα αντιρρύπανσης στα ορυχεία παραμένουν αναποτελεσματικά και δημιουργούν συνεχή προβλήματα τόσο στους εργαζομένους στη ΔΕΗ, όσο και στο γενικό πληθυσμό [6,8].

- b. Σοβαρές είναι και οι επιπτώσεις που προκαλούν οι δραστηριότητες της ΔΕΗ **στο υδάτινο δυναμικό**. Η εξόρυξη του λιγνίτη έχει καταστρέψει μεγάλο μέρος της υπόγειας υδροφορίας στη λεκάνη του ΛΚΔΜ, γεγονός που έπληξε ανεπανόρθωτα τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η στάθμη του κοκκώδους υδροφόρου του Αμυνταίου έπεσε κατά 35-70 μέτρα και του κοκκώδους υδροφόρου Σαριγκιόλ κατά 50 -100 μέτρα [10]. Η ουσιαστική καταστροφή αυτών των υδάτινων πόρων (λόγω εξορύξεων και αρδεύσεων) ανάγκασε γειτονικούς οικισμούς, όπως η Κοζάνη, να αναζητήσουν σε μακρινές αποστάσεις νέες πηγές υδροδότησης, με ανάλογη αύξηση του κόστους νερού. Επιπροσθέτως η μεγάλη κατανάλωση νερού στους ΑΗΣ επιδείνωσε το ήδη αρνητικό υδατικό ισοζύγιο της λίμνης Βεγορίτιδας (μείωση όγκου κατά 76%) [10] στα βόρεια και αύξησε κατακόρυφα τις αντλούμενες από τη ΔΕΗ ποσότητες νερού από τον ποταμό Αλιάκμονα, δηλαδή από άλλη υδρολογική υπολεκάνη λεκάνη, κατά παράβαση του πνεύματος της οδηγίας 2000/30/ΕΕ. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τη «ΜΠΕ επέκτασης προς δυτικά των ορυχείων της ΔΕΗ» μεταφέρονται – χωρίς άδεια- από τον Αλιάκμονα στη λεκάνη Σαριγκιόλ των ορυχείων $50 \times 10^6 \text{ m}^3/\text{έτος}$. [11] Σημαντικές υπήρξαν και οι επιπτώσεις στην υπόγεια υδροφορία του Ν. Φλώρινας λόγω της επταετούς καθυστέρησης στην κατασκευή του φράγματος Παπαδιάς, γεγονός που υποχρέωσε τη ΔΕΗ να προχωρήσει σε αντλήσεις μεγάλων ποσοτήτων υπόγειων νερών (έξι γεωτρήσεις βάθους 300 m και παροχής 16.000 m^3 την ημέρα), κατά παράβαση της σχετικής ΜΠΕ και των περιβαλλοντικών όρων !. Αντίστοιχα προβλήματα παρατηρούνται και στον υδροφόρο ορίζοντα στο λεκανοπέδιο της Μεγαλόπολης, καθώς και στον Αλφειό Ποταμό, όπου οι απολήψεις υλικών και οι συχνές εκτροπές της ροής επιβαρύνουν το ποτάμιο οικοσύστημα.
- c. Η εξορυκτική δραστηριότητα έχει προκαλέσει και **σοβαρές παρενέργειες στη γεωμορφολογία** των λιγνιτοφόρων περιοχών: Καταστροφή της συνέχειας των γεωλογικών επιφανειών, του ανάγλυφου του εδάφους, έντονες διαβρώσεις και απότομες κλίσεις. Μέχρι σήμερα στο ΛΚΔΜ έχουν αποκατασταθεί (όχι πάντα ικανοποιητικά) 32.800 στρέμματα. Υπάρχουν όμως περίπου 180.000 στρέμματα, τα οποία είναι ανοιχτά και μη αποκατεστημένα. Βορειότερα στα ορυχεία Βεύης και Αχλάδας, τα οποία εκμεταλλεύονταν ιδιωτικές επιχειρήσεις επί σειρά ετών, η αποκατάσταση δεν ξεκίνησε ποτέ.
- d. Σημαντικότερες είναι και οι επιπτώσεις των ορυχείων και των σταθμών ηλεκτροπαραγωγής **στην υγεία** των κατοίκων της περιοχής του ΛΚΔΜ. Διπλάσιες είναι οι συχνότητες εμφάνισης των ασθενειών του άνω αναπνευστικού στις ευπαθείς ομάδες [12,] ενώ με βάση τον ομότιμο καθηγητή κ. Μακρή [13] του ΑΠΘ η θνησιμότητα από τα καρδιαγγειακά νοσήματα έχει εικοσαπλασιαστεί τα τελευταία πενήντα χρόνια.
- e. Στενά συνδεδεμένο με τις επιπτώσεις στον πληθυσμό είναι και **το πρόβλημα των μετεγκαταστάσεων των οικισμών**, διαδικασία η οποία συνήθως καθυστερεί ή εφαρμόζεται περιορισμένα. Το πρόβλημα οφείλεται στο γεγονός ότι η ΔΕΗ προχωρά σε υλοποίηση μετεγκαταστάσεων και καταβολή αποζημιώσεων, μόνον εφόσον το υπέδαφος του οικισμού (προσοχή! του οικισμού και όχι των αγροκτημάτων του) περιέχει σημαντικά κοιτάσματα λιγνίτη. Ενεργεί δηλαδή με κύρια συνιστώσα τα οικονομικά μεγέθη κι όχι με βάση τα προβλήματα που προκαλούν οι δραστηριότητές της στο περιβάλλον και στην ποιότητα ζωής του κάθε οικισμού. Υπάρχουν χωριά τα οποία είναι εγκλωβισμένα στα ορυχεία και στις αποθέσεις τέφρας, αλλά δεν μεταφέρονται επειδή δεν έχουν στο υπέδαφος τους κάρβουνο (π.χ Ακρινή) ή χωριά που προβλέπεται να καταστραφούν λόγω επέκτασης των ορυχείων, αλλά δεν έχουν ακόμη μεταφερθεί παρότι εφάπτονται πλέον με τα ορυχεία (Μαυροπηγή) ή

πλήττονται από τα μελλοντικά σχέδια επεκτάσεων της ΔΕΗ, άμεσα (Ποντοκώμη) και έμμεσα (Μαυροδέντρι).

Ένα δεύτερο μελανό στοιχείο στη διαδικασία των μετεγκαταστάσεων, είναι ότι τα τελευταία χρόνια η ΔΕΗ έχει σκληρύνει τη στάση της και εφαρμόζει συνήθως παρελκυστική πολιτική. Εξαντλεί δηλαδή όλα τα περιθώρια ανοχής των οικισμών, ακολουθώντας την τακτική της τμηματικής και όχι της ολοκληρωτικής απαλλοτρίωσης. Προσβάλλει πρώτα τις εκτάσεις («αγροκτήματα») που περιβάλλουν το κάθε χωριό (Ποντοκώμη, Μαυροπηγή), με αποτέλεσμα οι εξορμητικές δραστηριότητες να πλησιάζουν όλο και περισσότερο στις κατοικημένες περιοχές και να αυξάνονται οι αυθαίρετες καταπατήσεις (δάσος Μαυροπηγής). Αυτό βέβαια έχει ως συνέπεια την σημαντική αύξηση των επιπέδων θορύβου και ατμοσφαιρικής σωματιδιακής ρύπανσης, με άμεσες επιπτώσεις στην υγεία και την ποιότητα ζωής των κατοίκων.

Σχετικές με το θέμα των μετεγκαταστάσεων είναι και οι γνωμοδοτήσεις του Συνηγόρου του Πολίτη [14 a και b], [15], [16], οι οποίες επισυνάπτονται και επιβεβαιώνουν την ισχύ των καταγγελιών μας.

Αντίστοιχα είναι τα προβλήματα στο λεκανοπέδιο της Μεγαλόπολης, με τις επικείμενες απαλλοτριώσεις τριών ακόμη κτηματικών περιοχών στις περιοχές Μαυριά, Κατσίμπαλη και Τρίποταμα.

- f. Παράλληλα με τα τοπικά περιβαλλοντικά προβλήματα οι δραστηριότητες της ΔΕΗ προκαλούν παρενέργειες και σε **πλανητικό επίπεδο**, καθόσον οι **υψηλές εκπομπές CO₂ των θερμοηλεκτρικών σταθμών** συμβάλουν στο φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής. Οι μονάδες της ΔΕΗ εξέπεμψαν συνολικά 52,7 εκ. τόνους CO₂ το 2008, ποσό που αντιστοιχεί περίπου στο 40 % των συνολικών εκπομπών της χώρας. Μόνο οι λιγνιτικές της μονάδες εξέπεμψαν το 2009 42,2 εκ. τόνους CO₂ σύμφωνα με τις επαληθευμένες εκπομπές των εγκαταστάσεων στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπής. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι σταθμοί Αγίου Δημητρίου και Καρδιάς της ΔΕΗ κατέχουν την 1η και 2η θέση στη λίστα “Dirty Thirty” του WWF, που περιλαμβάνει τις 30 βιομηχανίες της Ευρώπης με τις μεγαλύτερες εκπομπές CO₂.

Η Ελλάδα, παρότι έχει υπογράψει το Πρωτόκολλο του Κιότο δεν καταβάλλει προσπάθειες να μειώσει τις εκπομπές των αερίων του θερμοκηπίου. Με βάση το εν λόγω πρωτόκολλο εξασφάλισε αύξηση των εκπομπών CO₂ το 2008-12 κατά 25% σε σχέση με το 1990, στόχος ο οποίος με δυσκολία αναμένεται να επιτευχθεί.

Οι πιο φιλόδοξοι στόχοι του πρόσφατου «ενεργειακού Πακέτου» της ΕΕ είναι αδύνατο να επιτευχθούν χωρίς δραστική μείωση του μεριδίου του λιγνίτη στην ηλεκτροπαραγωγή. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Διαχειριστή του Ελληνικού Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας ΔΕΣΜΗΕ, οι λιγνιτικές μονάδες της ΔΕΗ κάλυψαν το 58% της ζήτησης ηλεκτρισμού στο Διασυνδεδεμένο Σύστημα. Πιο συγκεκριμένα, η πιο πρόσφατη Εθνική Έκθεση προς το UNFCCC (Ιαν. 2010) προβλέπει αύξηση των εθνικών εκπομπών κατά 32,2% το 2020 σε σχέση με το 1990 με τις εκπομπές από κατανάλωση ενέργειας να αυξάνονται κατά 51,0%.

- g. Παρόλη τη διαφαινόμενη αποτυχία αυτής της πολιτικής, η ΔΕΗ προγραμματίζει την κατασκευή 2 νέων λιγνιτικών μονάδων (Πτολεμαΐδα V και Μελίτη II) συνολικής ισχύος 1100 MW, ενώ έχει εξαγγείλει το κλείσιμο μόλις 663 MW παλιών και μη αποδοτικών λιγνιτικών σταθμών (Πτολεμαΐδα I-IV» και ΛΙΠΤΟΛ). Ταυτόχρονα, δεν αποκλείεται και η κατασκευή ιδιωτικής λιγνιτικής μονάδας στη Δυτ. Μακεδονία. Η ΔΕΗ δεν έχει ανακοινώσει ένα **μακροχρόνιο σχέδιο δραστικής μείωσης της λιγνιτικής ισχύος**, ώστε να επιτευχτεί ο εθνικός στόχος για **40 % ΑΠΕ στην κατανάλωση ηλεκτρισμού το 2020**. Ο στόχος αυτός προϋποθέτει αποσύρσεις αρκετών θερμοηλεκτρικών μονάδων και αντικατάσταση ενός περιορισμένου αριθμού αυτών.

Αξίζει να σημειωθεί πως :

- Αν και ο Ν.3175/03 (άρθρο 23.12) επέτρεπε στη ΔΕΗ «αντικατάσταση παλιών μονάδων, ισχύος μέχρι 1600 MW», ο Ν. 3734/09 (άρθρο 33.1) της χορηγεί «άδεια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας για την ανανέωση και αντικατάσταση του δυναμικού παλαιών Μονάδων με νέες σύγχρονης τεχνολογίας, άνευ περιορισμού

ισχύος», κάτι που όχι μόνο δε φαίνεται να εφαρμόζεται αλλά και που πιθανόν αντιβαίνει στις Ευρωπαϊκές πολιτικές για την Αγορά Ηλεκτρικής Ενέργειας, δεδομένου ότι η ΔΕΗ έχει μερίδιο αγοράς άνω του 90 %.

- Το Δ.Σ της ΔΕΗ στις 14 Απριλίου 2010 προκήρυξε διαγωνισμό για την κατασκευή της λιγνιτικής μονάδας Πτολεμαίδα V, η οποία όμως δεν διαθέτει Άδεια Παραγωγής όπως προβλέπεται από την οδηγία 2003/54. Το ίδιο ισχύει και για την προαναγγελθείσα μονάδα Μελίτη II.

- h. Μια άλλη παράμετρος που συνδέεται με την αειφορική διαχείριση των φυσικών πόρων και τη στήριξη των τοπικών κοινωνιών για τη μεταλιγνιτική περίοδο είναι **η τιμολόγηση του λιγνίτη** και η πολιτική της φτηνής λιγνιτικής κιλοβατώρας. Αναφέρουμε μόνο ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα: το **Φόρο Στερεών καυσίμων**. Η ΔΕΗ με την κάλυψη της Κυβέρνησης απαλλάσσεται από το φόρο στερεών καυσίμων, γεγονός που αντιβαίνει στις κοινοτικές διατάξεις και στερεί το κράτος και την τοπική αυτοδιοίκηση από έναν πρόσθετο πόρο που θα μπορούσε να στηρίξει πράσινες παραγωγικές πρωτοβουλίες στις φθίνουσες και υποβαθμισμένες περιοχές των λιγνιτωρυχείων.

2. Αιτήματα στα οποία ζητείται η συνδρομή της ΕΕ

Με βάση τις παραπάνω διαπιστώσεις προκύπτει ότι επιβάλλεται η λήψη μιας σειράς μέτρων, τα οποία προβλέπονται από την ευρωπαϊκή νομοθεσία, αλλά και από τη γενικότερη πολιτική κουλτούρα της ΕΕ στα θέματα περιβάλλοντος. Δεδομένου ότι η ΔΕΗ και η Ελληνική Κυβέρνηση καθυστερούν ή αρνούνται να εφαρμόσουν μια σύγχρονη περιβαλλοντική και ενεργειακή πολιτική, ζητείται η συνδρομή του Ευρωκοινοβουλίου και η ανάληψη ανάλογων πρωτοβουλιών. Στη συνέχεια κατατίθενται τα κυριότερα αιτήματα - μέτρα:

- a. **Άμεσο κλείσιμο του ρυπογόνου ΑΗΣ Πτολεμαΐδας.** Ο σταθμός αυτός είναι ο παλαιότερος (άνω των 50 ετών), έχει κλείσει προ πολλού τον κύκλο ζωής του, παραβιάζει συστηματικά τους περιβαλλοντικούς όρους και παρουσιάζει τις περισσότερες υπερβάσεις στις εκπομπές αιωρούμενων σωματιδίων. Η ίδια η ΔΕΗ αναγνωρίζει ότι ο σταθμός θα έπρεπε να είχε αποσυρθεί, αλλά δεν προχωρεί σε μια τέτοια ενέργεια λόγω του ότι δεν είναι σε θέση να αναπληρώσει άμεσα την εγκατεστημένη του ισχύ.
- b. **Περιβαλλοντικοί όροι.** Σε μια σειρά εγκαταστάσεις έχουν λήξει οι περιβαλλοντικοί όροι λειτουργίας (ΠΟΛ). Συγκεκριμένα σε όλους τους ΑΗΣ του ΛΚΔΜ εκτός του ΑΗΣ Αγίου Δημητρίου οι ΠΟΛ έχουν λήξει ή «φέρονται να μην είναι πλέον σε ισχύ» ή παραβιάζονται [17α και 17β], ενώ η ΔΕΗ έχει υποβάλλει αίτηση στο Υ.ΠΕ.ΚΑ. για ανανέωση τους. Το ίδιο ισχύει και για το εργοστάσιο λιγνιτοπλίνθων και ξηρού λιγνίτη. Στα Ορυχεία υπάρχουν ΠΟΛ, αλλά κάθε τόσο διαπιστώνονται παραβάσεις δια γυμνού οφθαλμού. Το καθεστώς της χαλαρής εφαρμογής των ΠΟΛ, των μειωμένων ελέγχων, των περιόδων «χάριτος» και των ατέρμονων παρατάσεων δεν μπορεί να συνεχιστεί. Ζητείται λοιπόν (ανάλογα με την περίπτωση) ή αυστηρή εφαρμογή των ΠΟΛ ή η αναθεώρηση τους ή η άμεση έκδοσή τους σε όλες τις εγκαταστάσεις της ΔΕΗ.
- c. Δίκτυο σταθμών μέτρησης για **συνεχή καταγραφή μετρήσεων και on line μετάδοση** και επεξεργασία (monitoring). Σήμερα υπάρχουν σταθμοί μέτρησης αερίων ρύπων στη λεκάνη του ΛΚΔΜ, που ανήκουν στη ΔΕΗ, το ΤΕΙ ΔΜ, το Πανεπιστημίου ΔΜ, τη Ν.Α Κοζάνης και το Δήμο Υψηλάντη. Οι σταθμοί αυτοί δεν είναι διαβαθμονομημένοι και οι φορείς που τους κατέχουν ακολουθούν «ανεξάρτητες διαδρομές». Απαιτείται ένταξη των σταθμών μέτρησης σε ένα ενιαίο δίκτυο, αγορά συμπληρωματικών σταθμών, δημιουργία ηλεκτρονικής τράπεζας δεδομένων ατμοσφαιρικής ρύπανσης, ενιαία επεξεργασία και τηλεμετάδοση των αποτελεσμάτων. Πρόκειται για άλλη μια υποχρέωση της Πολιτείας [7α] που καθυστερεί ή προχωρά απελπιστικά αργά. (Υπάρχει συνυπευθυνότητα Υ.ΠΕ.ΚΑ, Περιφέρειας και Νομαρχίας (ΚΥΑ 3277/209/2000, ΠΥΣ 34/2002 και ν. 2647/98. παρ. 4 αρ. 1).
- d. **Εφαρμογή βέλτιστης αντιρρυπαντικής τεχνολογίας στους ΑΗΣ και μέτρων πρόληψης επιπτώσεων ατμοσφαιρική ρύπανσης.** Συγκεκριμένα απαιτείται:

- Συντήρηση ή αντικατάσταση ηλεκτροστατικών φίλτρων όπου χρειάζεται (πχ ΑΗΣ Καρδιάς).
 - Εκπόνηση προγνωστικών μοντέλων διασποράς ρύπων και εφαρμογή τους με στόχο την πρόληψη επεισοδίων ρύπανσης (μείωση φορτίου, επιλογή καλύτερης ποιότητας λιγνίτη, ανακοινώσεις προειδοποίησης πληθυσμού κλπ)
 - Κράτηση μονάδων μετά από συνεχείς υπερβάσεις μεγάλης διάρκειας στις εκπομπές αιωρούμενων σωματιδίων. Ομοίως θεσμοθέτηση της δυνατότητας του νομάρχη να αναστέλλει τη λειτουργία ορυχείων σε περίπτωση μεγάλης ατμοσφαιρικής ρύπανσης.
- Τα δύο τελευταία μέτρα δεν αποτελούν τυπική (νομοθετημένη) υποχρέωση της ΔΕΗ και της Πολιτείας, αλλά θεωρούνται ουσιαστικά για την έγκαιρη αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Προτείνουμε να θεσμοθετηθούν σε επίπεδο ΕΕ και να εισαχθούν στην κοινοτική νομοθεσία και στους εκάστοτε περιβαλλοντικούς όρους των μεγάλων εγκαταστάσεων καύσης. Δεν νοείται η διαχείριση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης να περιλαμβάνει μόνο καταγραφή και να μην επιβάλει και **την ΠΡΟΛΗΨΗ ως νομοθετημένη υποχρέωση.***
- e. Εφαρμογή των μέτρων και αντιμετώπιση των παραβάσεων που επισημαίνονται στα **Πορίσματα του Συνηγόρου του Πολίτη 7α και 7β** και επιβεβαιώνουν τα περισσότερα των αιτημάτων μας.
 - f. Ομοίως **εφαρμογή του Πορίσματος των Επιθεωρητών Περιβάλλοντος** για τα ορυχεία της ΔΕΗ στο ΛΚΔΜ: διαβροχές – φυτεύσεις – ηχοφράγματα – αυστηρή διαχείριση ελαιολιπαντικών, απορριμμάτων και αποβλήτων, κατασκευή κλειστού τύπου ταινιόδρομων μεταφοράς τέφρας κλπ.
 - g. Εφαρμογή των μέτρων υγιεινής και ασφάλειας των εργαζομένων στους ΑΗΣ και τα ορυχεία της ΔΕΗ. Για το θέμα αυτό έχουν εκδοθεί πολλές αποφάσεις και πορίσματα των αρμόδιων υπηρεσιών, καθώς και ανεξάρτητων Αρχών, που επιβεβαιώνουν τις ελλείψεις και τις παραλείψεις. Ενδεικτικά επισυνάπτουμε μια Απάντηση του Συνηγόρου του Πολίτη [18] σε αναφορά Συνδικάτου.
 - h. **Επίσπευση των μετεγκαταστάσεων** που αποτελούν υποχρέωση της ΔΕΗ (Μαυροπηγή, Ποντοκώμη), καθώς και διεύρυνση του μέτρου στα χωριά που έχουν εκφράσει σχετικά τεκμηριωμένα αιτήματα (Ακρινή, κλπ). Το δεύτερο απαιτεί και ειδική νομοθετική ρύθμιση καθώς η σημερινή νομοθεσία καλύπτει μόνο οικισμούς που βρίσκονται εντός των ζωνών επεκτάσεων των ορυχείων.
 - i. Κατάθεση δεσμευτικού χρονοδιαγράμματος **ΠΛΗΡΟΥΣ αποκατάστασης εδαφών** με κατανομή των χρήσεων (γεωργία- δάση -λίμνες) σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα και για όλα τα ορυχεία του ΛΚΔΜ, του ΛΚΜ και της Βεύης – Αχλάδας. Άμεση υποβολή ολοκληρωμένων-επικαιροποιημένων μελετών αποκατάστασης, διαχείρισης φυτικής γης, σχεδίασης και ανάπτυξης δασικών και υδροτοπικών οικοσυστημάτων με βάση τις σύγχρονες προδιαγραφές.
Επαναπόδοση των αποκατεστημένων εδαφών στο Δημόσιο χωρίς αντάλλαγμα.
 - j. **Ειδική διαχειριστική μελέτη υδάτινου δυναμικού** τόσο στο ΛΚΔΜ όσο και στο ΛΚΜ, για όλους τους χρήστες των δύο λεκανοπεδίων **με βάση την οδηγία 2000/60/ΕΕ**. Οι υφιστάμενες μελέτες είναι αποσπασματικές και πρέπει να επικαιροποιηθούν και να ενταχθούν σε ένα κεντρικό επιχειρησιακό σχέδιο διαχείρισης του νερού με βάση την κοινοτική νομοθεσία. Επίσης πρέπει να υποβληθούν προγράμματα εξοικονόμησης – ανακύκλωσης νερού και εξοικονόμησης ενέργειας σε όλο το κύκλωμα παραγωγής της ΔΕΗ.
 - k. Η ΔΕΗ όπως αναφέρθηκε δεν πληρώνει **φόρο στερεών καυσίμων**. Αυτό αντίκειται στους κανόνες υγιούς ανταγωνισμού, αλλά και στην αρχή της αειφορίας. Ο λιγνίτης ως μη ανανεώσιμος ορυκτός πόρος, οφείλει να φορολογείται, όπως συμβαίνει και με τα υπόλοιπα ορυκτά, αδρανή και μεταλλεύματα. Μάλιστα το μεγαλύτερο μέρος του φόρου αυτού **πρέπει να αποδίδεται στις λιγνιτοφόρες περιοχές**, από το υπέδαφος των οποίων εξορύσσεται.

Ζητούμε λοιπόν να θεσμοθετηθεί ο φόρος στερεών καυσίμων. Η επιβάρυνση για τη ΔΕΗ είναι μικρή, αλλά για τις περιοχές στις οποίες θα αποδοθεί ο φόρος αποτελεί ένα οικονομικό στήριγμα απαραίτητο για τη μετάβαση στη μεταλιγνιτική περίοδο.

- l. Συγγενές με το προηγούμενο είναι και το αίτημα για το **«εξωτερικό» (external) ή περιβαλλοντικό κόστος** του λιγνίτη. Πρόκειται για το οικονομική ζημιά που προκαλεί η ηλεκτροπαραγωγή στο περιβάλλον, την υγεία, τους φυσικούς πόρους (νερά εδάφη) και το κλίμα. Η ευρωπαϊκή νομοθεσία δεν προβλέπει την ενσωμάτωση του εξωτερικού κόστους στο κόστος της παραγομένης Kwh, αλλά είναι καιρός να γίνει αυτό για όλες τις πηγές που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, συμβατικές και ανανεώσιμες. Έτσι τα ρυπογόνα και μη ανανεώσιμα καύσιμα θα παύσουν να «επιδοτούνται κρυφά» (μέσω της καταστροφής του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων), ενώ το καταβαλλόμενο εξωτερικό κόστος θα επενδύεται για την ανάταξη του φυσικού κεφαλαίου και της φέρουσας ικανότητας των ηλεκτροπαραγωγών περιοχών, καθώς και για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής σε πλανητικό επίπεδο. Ζητούμε λοιπόν από το ΕΚ να αναλάβει σχετική πρωτοβουλία για τη θεσμοθέτηση του εξωτερικού κόστους στην ηλεκτρική kWh με ανταποδοτική μορφή και για όλες τις πηγές ενέργειας.
- m. Το τελευταίο αίτημα σχετίζεται με τη γενικότερη ενεργειακή πολιτική της χώρας. Η Ελληνική Κυβέρνηση δεσμεύτηκε πρόσφατα πως το 2020 η συμμετοχή των ΑΠΕ στην τελική κατανάλωση ηλεκτρισμού θα ανέλθει στο 40% από περίπου 11% σήμερα. Αυτός ο στόχος, εκτός των άλλων, συνεπάγεται τη **δραστική μείωση της λιγνιτικής ισχύος**. Συγκεκριμένα απαιτείται: α) Να αποσυρθούν αρκετές παλιές μονάδες μέχρι το 2020 και β) να αντικατασταθούν μερικές εξ αυτών με καινούριες, βέλτιστης ενεργειακής απόδοσης, καθόσον ο λιγνίτης θα παραμείνει στο ενεργειακό μίγμα της χώρας για μια μεταβατική περίοδο. Σύμφωνα με αναλυτική [Έκθεση του WWF Ελλάδος](#), για να επιτευχθούν οι στόχοι μείωσης εκπομπών το 2020 η παραγόμενη από λιγνίτη ηλεκτρενέργεια δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 19 TWh, δηλαδή το 28% του συνόλου (σήμερα είναι 58 %).
- n. Με βάση τα παραπάνω ζητείται από την Ελληνική κυβέρνηση και τη ΔΕΗ:
 - Να γνωστοποιήσουν άμεσα το αναλυτικό χρονοδιάγραμμα απόσυρσης και αντικατάστασης λιγνιτικών μονάδων μέχρι το 2020, συμβατό με την επίτευξη των εθνικών στόχων στο πλαίσιο της πολιτικής της ΕΕ για το κλίμα.
 - Να προδιαγράψουν τις νέες λιγνιτικές μονάδες με αυστηρότατες περιβαλλοντικές προδιαγραφές, ειδικά στον τομέα των εκπομπών αερίων.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Εκθέσεις και ανακοινώσεις του ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα την περίοδο 2001-2009, Ανακοινώσεις 2006-2009, ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας, <http://airlab.teikoz.gr>
2. Αξιολόγηση Ατμοσφαιρικής Ποιότητας Νομού Κοζάνης, 03 Νοεμβρίου 2009, Κέντρο Περιβάλλοντος Ν.Α Κοζάνης, <http://www.kepekozani.gr/>
3. Δ. Μελάς, Η. Μιχαηλίδης, Ε. Κατράγκου. 1η Έκθεση αποτίμησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης στο Δήμο Υψηλάντη, Εργαστήριο Φυσικής της Ατμόσφαιρας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2009.
4. Υπερβάσεις εκπομπών ολικών αιωρούμενων TSP στις καπνοδόχους των ΑΗΣ ΛΚΔΜ το 2007. (Απάντηση του Τμήματος Περιβάλλοντος της ΝΑ Κοζάνης σε αίτημα της Οικολογικής Κίνησης Κοζάνης. Στο φάκελο περιλαμβάνονται α) η απάντηση της αρμόδιας Υπηρεσίας (ΚΕΠΠΕ), β) Αρχείο .xls της Υπηρεσίας με όλες τις υπερβάσεις του 2007 και γ) Συγκεντρωτικός Πίνακας υπερβάσεων που επιμελήθηκε η Οικολογική Κίνηση Κοζάνης με βάση το αρχείο .xls του ΚΕΠΠΕ).

5. Υπερβάσεις εκπομπών ολικών αιωρούμενων TSP στις καπνοδόχους των ΑΗΣ Καρδιάς και Πτολεμαΐδας το 2009. (Απάντηση του Τμήματος Περιβάλλοντος της ΝΑ Κοζάνης σε αίτημα της Οικολογικής Κίνησης Κοζάνης. Στο φάκελο περιλαμβάνονται α) Αρχείο .xls της Υπηρεσίας με όλες τις υπερβάσεις του 2009 και β) Συγκεντρωτικός Πίνακας υπερβάσεων που επιμελήθηκε η Οικολογική Κίνηση Κοζάνης με βάση το παραπάνω αρχείο).
6. Πόρισμα Επιθεωρητών Περιβάλλοντος για τα ορυχεία της ΔΕΗ στο ΛΚΔΜ, http://www.kozani.gr/portal/index.php?option=com_content&task=view&id=644&Itemid=2
7. α. Επιστολή του Συνηγόρου του Πολίτη (4032/08/2.4) με θέμα: Σταθμοί μέτρησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και στελέχωση υπηρεσιών στο Ν. Κοζάνης, 17.3.2009.
β. Επιστολή του Συνηγόρου του Πολίτη (4032/08/2.5) με θέμα: Σταθμοί μέτρησης της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και στελέχωση υπηρεσιών στο νομό Κοζάνης, 7.5.2009.
8. Έκθεση-απόφαση της Επιτροπής Κοινωνικών Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης στην υπ' αριθ. 30/2005 προσφυγή του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου.
Resolution CM/ResChS(2008)1 Complaint No. 30/2005 by the Marangopoulos Foundation for Human Rights (MFHR) against Greece. <http://www.mfhr.gr/>
9. α. Επιβολή προστίμων από τη Ν. Α Κοζάνης και τον Υπουργό ΠΕΧΩΔΕ.
β. Υπόμνημα του Νομάρχη Κοζάνης Γιώργου Δακή στον Πρόεδρο και Διευθύνοντα Σύμβουλο για τις σχέσεις της τοπικής κοινωνίας με τη ΔΕΗ 29-12-2009.
10. Στάμος Αλκιβιάδης, Υδατικό Διαμέρισμα Δυτικής Μακεδονίας, Εισήγηση στο Συνέδριο «ο Υδάτινος Πλούτος της Δυτικής Μακεδονίας – Διαχείριση, Αξιοποίηση, Προοπτικές», ΤΕΙ Δυτικής Μακεδονίας 8 -10 Μαΐου 2009.
11. «ΜΠΕ επέκτασης προς δυτικά λιγνιτωρυχείων Μαυροπηγής και ΝΔ πεδίου Πτολεμαΐδας της ΔΕΗ ΑΕ», κεφάλαιο 8 σελ. 11, 2010
12. Sichletidis, L., Tsiotsios I., Gavriilidis A., Chloros D., Gioulekas D., Kottakis I., Pataka A. The effects of environmental pollution on the respiratory system of children in Western Macedonia, Greece. Journal of Investigational Allergology and Clinical Immunology, Volume 15, Issue 2, Pages 117-123, 2005.
13. M.P. Makris, S.I. Papamichos, L.P. Makri, P.E. Makris Epidemiological study: Causes of deaths in Ptolemaida, Greece, Blood Reviews, Volume 21, Supplement 1, p. S145, August 2007. <http://www.sciencedirect.com/science>
14. α. Επιστολή του Συνηγόρου του Πολίτη (3478/09/2.2) με θέμα «Διαμαρτυρία κατοίκων Ακρινής για περιβαλλοντική επιβάρυνση του οικισμού λόγω των ορυχείων της ΔΕΗ Α.Ε. και αίτημα μετεγκατάστασης του οικισμού», 24.3.09
β. Επιστολή του Συνηγόρου του Πολίτη (3478/09/2.3) με θέμα «Διαμαρτυρία κατοίκων Ακρινής για περιβαλλοντική επιβάρυνση του οικισμού λόγω των ορυχείων της ΔΕΗ Α.Ε. και αίτημα μετεγκατάστασης του οικισμού», 9.7.09
15. Επιστολή του Συνηγόρου του Πολίτη (3577/09/.2.5) με θέμα «Διαδικασία παραχώρησης του δάσους της Μαυροπηγής», 13.04.09.
16. Επιστολή του Συνηγόρου του Πολίτη (11453/09/2.2) με θέμα «Εκπομπή σκόνης και διασπορά τέφρας από τις εγκαταστάσεις της ΔΕΗ Α.Ε. πλησίον του οικισμού Μαυροδένδρι Ν. Κοζάνης», 14.7.09
17. α. Επιστολή του Συνηγόρου του Πολίτη (2865/09/2.3) με θέμα «Περιβαλλοντικά προβλήματα λειτουργίας των λιγνιτωρυχείων και των ΑΗΣ της ΔΕΗ Α.Ε. στους νομούς Κοζάνης και Φλώρινας», 4.6.09 (μετά από αναφορά του συνδικάτου «Εργατική Αλληλεγγύη»)
β. Έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη προς τη Ν.Α. Κοζάνης (Απρίλιος 2010) με θέμα «Ζητήματα περιβαλλοντικής αδειοδότησης των ΑΗΣ Αγίου Δημητρίου, Καρδιάς και Πτολεμαΐδας της ΔΕΗ Α.Ε. στο νομό Κοζάνης», (μετά την υπ' αριθμ. 14317/08 αναφορά, που έχει υποβάλει ο «Σύλλογος για την καταπολέμηση της Ανεργίας και την ανάπτυξη της περιοχής Αγ. Δημητρίου – Ρυακίου»).
18. Επιστολή του Συνηγόρου του Πολίτη (6017.2.1) με θέμα «Αναφορά του συνδικάτου Εργατική Αλληλεγγύη, με αριθ. πρωτ. 6017/27.03.09, σχετικά με τη θέσπιση μέτρων για τους εργαζόμενους της ΔΕΗ», 27.05.09
19. Συμπεράσματα της Επιτροπής Περιβάλλοντος της Βουλής των Ελλήνων που επισκέφτηκε το ΛΚΔΜ το Φεβρουάριο του 2008 και επικυρώθηκε με ειδική συνεδρίαση της Επιτροπής στις 21/02/2008.